

Národ chtěl bojovat

§3 odst. 1: „Území Československé republiky tvoří jednotný a nedílný celek, jehož hranice mohou být měněny jen ústavním zákonem.“

§ 33: „ ... ke změně této ústavní listiny a jejích součástí je třeba třípětinové většiny všech členů v každé sněmovně.“

Ústavní zákon z 29. února 1920.

Necelý měsíc ve funkci říšského kancléře stačil Hitlerovi k vypořádání se s protifašistickými silami v Německu. Požár říšského sněmu 27. 2. 1943 byl záminkou. Zbrojení dostává zelenou, omezující ustanovení versailleské smlouvy jsou otevřeně porušována. Západní mocnosti mlčí.

Hitler zřizuje koncentrační tábory – zatím jen pro německé vlastence. Již 14. 10. 1943 Německo vystupuje ze Společnosti národů. 13. 1. 1935 plebiscitem připojuje Sársko. 16. 3. 1935 vyhláší všeobecnou brannou povinnost a v téže roce se představuje první tanková divize. 7. 3. 1936 německá armáda obsadila demilitarizované Porýní, 11. a 12. 3. 1938 Rakousko. Ve Španělsku si v občanské válce dělá střelnici. Západní mocnosti mlčí.

Usilovně pokračují práce na plánu vojenských operací proti ČSR. K rozbití Československa zevnitř má přispět německá menšina v pohraničních oblastech. Protože po nástupu Hitlera k moci nacistické straně v ČSR hrozilo rozpuštění, bylo rozhodnuto vytvořit novou organizaci s méně kompromitovanými vůdci. Tak vznikla ještě v roce 1933 Sudetendeutsche Heimatsfront (SHF). Do čela byl vybrán Konrád Henlein, učitel tělocviku z Aše. Před volbami v roce 1935 jim opět hrozí rozpuštění. Agráři se však spokojili slibem, že SHF nebude udržovat styky s cizinou, a s přejmenováním na Sudetendeutsche Partei (SdP). Ve volbách získala na Žambersku většinu v Bartošovicích (64 %), Vlčkovcích, Petrovicích a na Rokytnicku. Na Králicku necelých 40 %. Henleinovci inscenovali nejružnější provokace a incidenty, kterých nacistická propaganda zneužívala k šíření pomluv o útlaku německé národnostní menšiny v Československu.

Naše vláda zahájila přípravy na obranu. Velení armády volilo variantu zajištění hranic souvislým systémem pevností. Dokumenty po válce potvrdily, že správně odhadlo směr hlavního úderu. Tak mezi nejlépe opevněné prostory patřil i Žamberský okres – od Králík po Komáří vrch. Tempo výstavby bylo přes různé obtíže klimatické (sníh od

listopadu do května) a geologické obdivuhodné: první průzkum v září 1934, měřičské práce byly dokončeny do listopadu 1935, přes zimu byly vypracovány projekty, na jaře 1936 rozeslány nabídky stavebním firmám k soutěži. V září 1938 byly objekty téměř dokončeny a bojeschopné. Vojenští atašé, akreditovaní v Praze, se shodovali, že bez cizí pomoci jsme mohli zadržet útok asi 3 – 6 měsíců, tedy do příchodu spojenců.

Němci výstavbu opevnění bedlivě sledovali. Hitler si uvědomoval, že čas pracuje pro nás. Proto spěchal. 29. 3. 1938 na poradě s Frankem a Henleinem dohodl taktiku SdP – klást československé vládě pro ni nepřijatelné požadavky, jednání mařit. O měsíc později byly na sjezdu SdP v Karlových Varech předloženy čs. vládě („8 karlovarských bodů“). Jejich podstatou bylo vytvořit německou samosprávu v Sudetech. 30. 5. 1938 Hitler podepsal směrnicí k plánu „Fall Grün“. Začíná slovy: „Je mým nezměnitelným rozhodnutím zničit v blízké budoucnosti Československo vojenskou akcí.“ Termín: 1. říjen 1938. Hitler nebyl blázen ani šílenec. Vše měl promyšleno. Byl si vědom slabin Německa. Věřil však slovům britského ministra zahraničních věcí lorda Halifaxe, který mu 19. 11. 1937 důvěrně sdělil, že totiž „on a jiní členové anglické vlá-

dy považují Německo za baštu proti komunismu” a naznačil, že mu dávají volnou ruku k řešení rakouské, československé a gdaňské otázky. Proto byl neústupný, vyhrožoval válkou a stupňoval své požadavky. Tak byl v Mnichově schválen zábor rozsáhlého území ČSR včetně opevnění.

15. 5. 1938 uveřejnilo Rudé právo manifest představitelů čs. kulturního života „Věrní zůstaneme” na obranu ČSR. 20. května vláda vyhlásila částečnou mobilizaci jako odpověď na soustředování německých vojsk u našich hranic. Politické strany v Žamberku se dohodly na rozdělení mandátů bez voleb. Ušetřené peníze byly dány na obranu. V červnu proběhla v Žamberku sbírka na obranu ČSR s výtěžkem 160 tisíc Kč. Na Králicku organizují komunisté a levicoví sociální demokraté Rote Wehr – ozbrojené hlídky na ochranu hranic.

Drama vrcholí v září. Hitlerův projev 12. května v Norimberku byl signálem k henleinovskému puči. Zatím, co jinde musely být k jeho likvidaci nasazeny silné vojenské jednotky, v žamberském okrese nemusel být vyhlášen ani výjimečný stav. V následujících dnech byly jen ojediněle provokace z německé strany hranic. 16. září hromadný útěk Němců z Černé Vody, Nové Vsi a Pod-

lesí (nacističtí agitátoři jim namluvili, že odpoledne začnou německá letadla bombardování), 18. září útek z dalších obcí podél Divoké Orlice po Lipky. 19. září útok na celnici v Kunštátě, 21. září přepad celnice v Nové Vsi – voj. Krupička na následky zranění později zemřel. 22. září opět neúspěšný přepad celnice v Kunštátě. Týž den ordneři přepadli hlídku u pevnůstky nad Bartošovicemi. O půlnoci přepadli a po ústupu obránců zapálili celnici v Bartošovicích. Por. Maršík tehdy porušil rozkaz MNO (zákaz použití vojska k dobytí obsazených budov na hranici). Sehnal dobrovolníky z objektů v Žamberských lesích a nacisty zahnal. 25. září byl ve Vrchní Orlici těžce zraněn dozorce finanční stráže Josef Navrátil. Zranění podlehl. 26. září přestřelka u hřbitova v Kunštátě.

Henleinovský puč byl rozdrčen. Hodžova vláda však 21. září přijala Hitlerův požadavek na odstoupení pohraničí. Generální stávka následující den znamenala její pád. Hitler však klade další požadavky. Vláda vyhlásila 23. září všeobecnou mobilizaci a 25. září nové požadavky odmítla. Hitler vyhrožoval válkou, spojenci jej uklidňovali a připravovali mnichovskou konferenci. Ohlasy v ČSR byly jednoznačné:

„... Dějiny neznají příkladu, že by národ ve zbrani, národ jednotný, pevný a neohrožený, položil dobrovolně hlavu na špalek. Neučiníme tak ani my ...” (Rudé právo 29. 9.).

„ ... i kdyby nás všichni opustili, jsme zde my sami, Češi a Slováci a státu věrní Němci, kteří, byť všemi opuštěni, budeme se bránit do poslední kapky krve a do posledního dechu. My se ubráníme!” (Rozkaz velitele 6. hraničářského pluku v Červené Vodě plk. Boreckého.)

„... Než konference skončí, budeme v situaci, že se budeme moci úspěšně bránit ... Hitler nemůže a brání se jít do války ... V nejhorším případě nepovolit žádné územní ústupky, které by přesahovaly čáru opevnění ...” (Náčelník Hlavního štábu gen. Krejčí 29. září v dálnopisném rozhovoru předsedovi vlády gen. Syrovému.)

Zrada však byla předem připravena. Mobilizace a další jednání jen byly krycím manévrem. Ochota SSSR poskytnout pomoc nebyla brána v úvahu. 20. září sdělují svým ministerstvům francouzský a anglický vyslanec v Praze, že vláda se dohodla s prezidentem Benešem, že se podrobí. Potřebují

jen krytí – prohlášení spojeneckých vlád, že v případě války s Německem pro Sudety by s námi nešly.

„Beneš a Syrového vláda jsou ochotni přijmout každý diktát, jestliže Německo dovolí Čechům, aby na území, které obývají, žili jako nezávislý stát.” (Tajná šifra německého vyslance v Praze zahraničnímu úřadu v Berlíně o sdělení, učiněném mu ministerským radou Čermákem půl hodiny před vyhlášením mobilizace!)

„Nová vláda musela přijmouti za základ to, co bylo již slíbeno spojencům” (ústupky Hodžovy vlády) – odpověď gen. Syrového gen. Krejčímu 29. září.

Tak je po vyžádaném nátlaku přijat diktát. Zpráva o kapitulaci je otřesná. Vojáci na Olomoucku hrozí použitím zbraní, v Orlických horách působí depresivně. V objektu Cihelna u Králík se místo ústupu postřelil čet. Hrad (zranění podlehl). Na Haničce se zastřelili des. Horák, svob. Macháček a voj. Tichna. Vojáci žádají demobilizaci, stydí se za uniformu (19. hraničářský pluk v Žamberku, 4. divize v Hradci Králové). Velitel Adamu pplk. Kostr-

hun musel být z velitelského stanoviště odveden eskortou – nemohl pochopit, že je možno pevnost vydat bez boje.

Naši kapitulace nacistická propaganda náležitě využila. Pohlednice z Haničky byly rozesílány po celém Německu: Hitler toto opevnění svojí genialitou dobyl bez jediného výstřelu. Odpůrci Hitlera ztratili poslední šanci. Německá armáda se na objektech u Králík a Trutnova připravovala na francouzskou Maginotku.

Do 10. října měla naše armáda ustoupit a předit území německému vojsku. Ještě 9. října Němci přepadli hlídky Stráže obrany státu v Lichkově a Mladkově a propustili je až druhý den. U Pěčina a Kunvaldu byl zábor posunut o 1 km v náš neprospěch. 12. října překročily německé jednotky demarkační čáru ve Verměřovicích. Ustoupili po vyslání cyklistické čety s tančíky proti nim. Ze Sobkovic je vyhnaly ženy vidlemi. V listopadu zabrali Němci i Jamné, kde žilo téměř 3 000 Čechů a necelá stovka Němců.

Hitler dovolil žít Čechům v „nezávislém státě” necelého půl roku. V noci na 15. března 1939 povolal do Berlína prezidenta Háchu, aby mu sdělil, že ráno překročí německá armáda hranice a každý

odpor zlomí všemi prostředky. Dílo zrady bylo dokonáno. Trvalo dlouhých šest let, prolito bylo mnoho krve, než byla obnovena suverenita Československé republiky.

*Pavel Svědihroh, 1985
nikde neuveřejněno*